

Sygn. akt IV CO 146/20

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 7 lipca 2020 r.,
na skutek wystąpienia Sądu Rejonowego we W.
postanowieniem z dnia 15 czerwca 2020 r.,
w przedmiocie przekazania do rozpoznania
innemu sądowi równorzędnemu
sprawy sygn. I Ns [...]
z wniosku J.J.M.
przy uczestnictwie K.K.
o podział majątku wspólnego,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy we W. wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu sprawy z wniosku J.M. z udziałem K.K. o podział majątku wspólnego, wskazując, że wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 44¹ § 1 k.p.c.). Sąd występujący podniósł, że za przekazaniem sprawy przemawiają względy celowości, ekonomii procesowej i potrzeba efektywnego zmniejszenia społecznych kosztów wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wystąpienie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Postanowienie, jako niezaskarżalne, nie wymaga uzasadnienia (art. 357 § 2¹ zd. 1 k.p.c.), jednak za przedstawieniem powodów rozstrzygnięcia przemawia potrzeba wypowiedzenia się, na tle okoliczności niniejszej sprawy, o granicach stosowania wprowadzonego niedawno art. 44¹ § 1 k.p.c., stanowiącego *novum* w polskiej procedurze cywilnej.

Stosownie do art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Przepis ten wprowadza ograniczenie konstytucyjnej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy. Z tej przyczyny oraz z powodu szczególnego charakteru i wymiaru przesłanek stosowania art. 44¹ § 1 k.p.c., działanie omawianej regulacji należy wiązać wyłącznie z zaistnieniem przyczyn o odpowiedniej doniosłości. Podstawy do działania art. 44¹ § 1 k.p.c. nie zachodzą wówczas, gdy inne instrumenty prawne pozwalają na eliminację zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości i stwarzają możliwość należytego zabezpieczenia tej wartości w związku z toczącym się postępowaniem.

W niniejszej sprawie względ na dobro wymiaru sprawiedliwości został uzasadniony faktem, że skutek dokonanego wcześniej przekazania sprawy o podział majątku wspólnego do sądu miejsca położenia majątku (nieruchomości), uczestnicy postępowania będą doznawali utrudnień związanych z koniecznością pokonywania dystansu kilkuset kilometrów do sądu obecnie rozpoznającego sprawę - Sądu występującego. Zarówno byli małżonkowie, jak i świadkowie zamieszkują bowiem w okręgu Sądu, który przekazał sprawę. Tam też znajduje się należąca do uczestniczki nieruchomość, na którą, zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy, czynione były nakłady, wymagające rozliczenia i podjęcia w związku z tym licznych czynności dowodowych w postępowaniu o podział majątku wspólnego.

Zabezpieczenie dobra wymiaru sprawiedliwości, *in casu* utożsamianego ze względami celowości i zasadą ekonomii procesowej, nie wymagało jednak zastosowania art. 44¹ § 1 k.p.c., skoro istniała możliwość skorzystania

z innych rozwiązań pozwalających usunąć niedogodności dostrzeżone przez Sąd występujący.

Po pierwsze, stosownie do art. 683 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. Sąd Rejonowy we W. mógł przekazać sprawę sądowi rejonowemu, w którego okręgu mieszkają uczestnicy. Wnioskodawca złożył bowiem odpowiednie żądanie i dochował terminu wskazanego w art. 683 k.p.c. Wprawdzie w formułowanych dawniej wypowiedziach nauki prawa podnoszono, że w sprawach o podział majątku wspólnego art. 683 k.p.c. znajduje zastosowanie tylko wtedy, gdy owa wspólność ustała na skutek śmierci jednego z małżonków, jednak pogląd o takim ograniczeniu zakresu odesłania nie znajduje oparcia w wynikach wykładni art. 567 § 3 k.p.c. Przeciwnie, zawarte w tym przepisie *in fine* sformułowanie o odpowiednim stosowaniu przepisów o dziale spadku należy rozumieć jako odesłanie do całego Rozdziału 9. Kodeksu postępowania cywilnego, łącznie z przepisami regulującymi możliwość odejścia od ogólnej zasady ustalania właściwości miejscowej, która w sprawach o podział majątku wspólnego została uregulowana w art. 566 k.p.c.

Po drugie, alternatywną możliwość rozwiązania problemu opisanego przez Sąd występujący stwarza art. 508 § 2 k.p.c. Przepis ten nie pozostaje w relacji wykluczenia z art. 683 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c., gdyż zakresy hipotez obu norm są odmienne. Zgodnie z treścią art. 508 § k.p.c., w wypadku gdy sąd właściwy nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości, sąd nad nim przełożony wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd do rozpoznania sprawy w całości lub w części. Skoro Sąd Rejonowy we W. uważa, że za przekazaniem sprawy do rozpoznania innemu sądowi przemawiają względy celowości, to do zaspokojenia tak rozumianego interesu, mającego realizować wartość w postaci dobra wymiaru sprawiedliwości, wystarczające byłoby dokonanie przedstawienia, o którym mowa w art. 508 § 3 k.p.c.

Na przeszkodzie do skorzystania z art. 508 § 2 k.p.c. lub art. 683 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. nie stoi wcześniejsze przekazanie sprawy Sądowi występującemu na podstawie (stosowanego ówczesnie) art. 200 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Związanie postanowieniem o przekazaniu sprawy,

o którym mowa w art. 200 § 2 zd. 1 k.p.c., powoduje bowiem wyłącznie, że wykluczona jest możliwość uznania się przez sąd, któremu sprawa została przekazana, za niewłaściwy w sprawie. Tymczasem adresatem norm wynikających z art. 508 § 2 k.p.c. oraz 683 k.p.c. jest sąd właściwy. Wskazane w tych przepisach rozwiązania służą usprawnieniu postępowania i mogą zostać zastosowane także wtedy, gdy sprawa trafiła do sądu właściwego według zasad ogólnych, na skutek jej przekazania zgodnie z art. 200 k.p.c. Nie jest przy tym wykluczone ponowne przekazanie sprawy do sądu odsyłającego, o ile tylko spełnione będą przesłanki określone w art. 683 k.p.c. lub decyzja taka zostanie podjęta przez sąd przełożony na podstawie art. 508 § 2 k.p.c.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.